

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri-
och konditorikunskap vid Falkenbergs
gymnasieskola 3 i Falkenbergs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Falkenbergs gymnasieskola 3 avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri- och konditorikunskap.

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Falkenbergs gymnasieskola 3 den 1 december 2023. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Sutorius och Robert Östberg.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- En gruppintervju med elever
- En gruppintervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **Utveckla arbetssätt så att undervisningen i skolan och apl kan integreras**

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **Integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen, inklusive i samband med apl**

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom områdena.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **28 juni 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att eleverna får möjligheter att öva i autentiska situationer. Undervisningen ger även eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk. Däremot framgår det av granskningen att ramarna för apl inte är tydliga för apl-handledarna samt att det varierar i vilken omfattning som elevernas lärande under apl följs upp genom trepartssamtal eller liknande.

Granskningen av undervisningens form visar att undervisningen är strukturerad och omväxlande samt tar sin utgångspunkt i såväl teori som praktik på sätt som gör att olika perspektiv på yrkeskunskaper vävs samman. Undervisningen tar hänsyn till elevernas behov och förutsättningar då lärare ger stöd till elever som behöver det och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Eleverna ges också möjlighet till reflektion och delaktighet i undervisningen. Däremot kopplas sällan undervisningen om jämställdhetsfrågor till den yrkeskultur som finns inom bageri- och konditoribranschen eller till eventuella könsstereotypa normer som eleverna kan komma att möta i sina framtida yrkesliv, varken i skolan eller i samband med apl.

Granskningen av undervisning om och för hållbar utveckling visar att eleverna får möta en undervisning där de får förutsättningar att utveckla en förståelse för hållbar utveckling och verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Motivering till bedömning

Arbetsuppgifterna ger på olika sätt eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper

Granskningen visar att arbetsuppgifterna ger eleverna möjligheter att träna på moment och hantera arbetsprocesser som de kan möta i ett framtida yrkesliv. Av intervjuerna framgår att eleverna får möjlighet att öva på att ta fram bakverk och bröd samt öva på tekniker som är specifika för yrket. Lärare och elever berättar att undervisningen det första året fokuserar på att eleverna ska lära sig grunderna och de övar då tekniker såsom exempelvis jäsning, skällning och hur de framställer en surdeg. Under utbildningens gång blir undervisningen successivt mer avancerad och eleverna får specialisera sig inom olika tekniker och bakverk. Det framgår vidare att eleverna inom ramen för den teoretiska undervisningen erhåller kunskaper om bland annat råvarors olika egenskaper samt hur de ska baka med olika temperaturer. Eleverna får öva på att följa recept och utifrån de kunskaper de förvärvat förändra i befintliga recept.

Det framgår av granskningen att skolan har en egen butik där de säljer bakverken eleverna bakar, vilket såväl lärare som elever menar leder till att eleverna behöver baka med de kvalitetskrav som ställs för att kunna sälja produkterna till kunder. Lärare och elever berättar att när eleverna arbetar i butiken får de även träna på att kommunicera, till exempel att upplysa kunder om vilka allergener bakverken innehåller. Därutöver får eleverna lära sig att använda kassaapparaterna.

Det framgår vidare att eleverna inom ramen för undervisningen tränas i att lösa problem. Lärare berättar att det kan handla om hur de ska agera när de glömt jästen i samband med att de ska ta fram en deg eller att eleverna när de misslyckas med ett recept istället kan framställa något annat bakverk. Elever berättar att de även tränas i såväl samarbete som självständighet. De uppgär att de ständigt samarbetar när de bakar, men även om användandet av ugnarna och de olika redskapen i bageriet. Av lektionsobservationen framgår att eleverna självständigt bakar marsipantårter med snögubbemotiv där de själva får bestämma designen av sina olika tårter.

Av intervjuer och en rundvandring på skolan tillsammans med lärare framgår att eleverna på olika sätt får möta en undervisning där hygien, arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor ingår. Lärare och elever berättar att lärarna håller genomgångar för eleverna hur de ska arbeta ergonomiskt med syftet att hålla ett helt arbetsliv. Genomgångarna handlar bland annat om arbetsställningar, vikten av att använda anpassade skor och hur tyngre lyft ska utföras. Lärarna håller även genomgångar om hur eleverna ska hantera maskinerna, var nödstoppsfunktioner sitter, hur eleverna ska agera i händelse av brand och hur de ska ta hand om till exempel mindre skador och brännsår. Lärare berättar vidare att det är viktigt att inte bara lära eleverna hur olika typer av säkerhetsutrustningar fungerar, utan främst att

arbeta in ett säkert beteende hos dem. Lärare exemplifierar med att de övat in att elever som tar ut något från ugnarna ropar *varmt stick* för att uppmärksamma andra elever om att något varmt har tagits ur ugnen. Lärare säger att den typen av beteende blir naturligt för eleverna under utbildningens gång.

Det finns rutiner kring apl men inramning och uppföljning är inte tydlig

Granskningen visar att det finns rutiner för planering och uppföljning av apl, men att ramarna för apl inte är tydliga för apl-handledarna. Det varierar också i vilken omfattning som elevernas lärande under apl följs upp genom trepartssamtal eller liknande.

Av samtliga intervjuer framgår att det är skolans apl-samordnare som ordnar elevernas apl-platser. Såväl läraren som eleverna har ett samtal med apl-handledaren innan apl-perioden. Lärarna förbereder eleverna inför apl genom att gå igenom olika moment som kommer att komma under apl. Därutöver skickar skolan ett skriftligt underlag till apl-handledarna inför apl. Lärare berättar att det skriftliga underlaget innehåller uppgifter om utbildningens innehåll och kursernas mål samt ett formulär där apl-handledarna lämnar omdömen om elevernas apl-period. Det framgår däremot av granskningen att apl-handledare inte upplever att de har en tydlig bild av elevernas kunskapsnivåer när de kommer ut på apl eller vilka uppgifter eleverna gjort inom ramen för undervisningen i skolan. Apl-handledare uttrycker vid intervjuer att de är osäkra på om de blivit informerade om kursinnehåll- och mål. De berättar även att de saknar kunskap om vilken kunskapsnivå eleverna de ska ta emot befinner sig på.

Granskningen visar vidare att lärare i vissa fall genomför besök under elevernas apl. Lärare uppger att deras mål är att genomföra trepartssamtal vid besöken. Elever berättar dock att trepartssamtal endast genomförs i de fall det är en apl-plats som tar emot elever för första gången. Detta bekräftas av de apl-handledare som Skolinspektionen intervjuat. Den apl-handledare som tog emot en elev för första gången berättar att det genomfördes ett samtal där eleven, läraren och apl-handledaren deltog under elevens andra dag på apl. Samtalet kunde därmed inte fokusera på elevens kunskapsutveckling, utan handlade snarare om vad apl innebär. Den andra intervjuade apl-handledaren säger att inget trepartssamtal ägde rum. Apl-handledarna berättar att de fyllde i omdömen för eleverna, men efterfrågar mer muntlig kommunikation med lärarna såväl inför som efter elevernas apl. Lärare och elever uppger att eleverna får ta del av de omdömen apl-handledarna lämnar efter apl.

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk

Granskningen visar att eleverna såväl i den teoretiska som i den praktiska undervisningen ges förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk för att verka inom bageri- och konditoribranschen.

Av intervjuerna framgår att eleverna har genomgångar av olika språkliga begrepp inom ramen för den teoretiska undervisningen och att de sedan använder sig av yrkesspråket regelbundet i bageriet. Lärare berättar att eleverna får ett kompendium det första året med bilder relaterade till yrket och att eleverna lär sig betydelsen av yrkesrelevanta ord, termer och begrepp som de använder när de samtalar med varandra i bageriet. Eleverna bekräftar att de använder sig av ett yrkesspråk inom ramen för undervisningen. En elev berättar vid intervjun att det för hen är självklart att benämna olika saker korrekt, som till exempel *pommeranskniv*. Vid den lektion Skolinspektionen observerade använde eleverna och läraren vid flertalet tillfällen yrkesspecifika begrepp när de samtalade med varandra.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är strukturerad och varierad, och teori och praktik vävs samman

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad samt består av en variation av uppgifter och aktiviteter. Det framgår även av granskningen att de uppgifter eleverna får möta är utformade så att teori och praktik integreras på ett tydligt sätt.

Av intervjuerna med lärare och elever samt av lektionsobservationen framgår att lektionerna i bageriet inleds med en genomgång av lektionens innehåll. Lärare skriver även ned hållpunkterna för lektionerna på en tavla som finns i angränsning till bageriet. Vid genomgångarna använder lärare också bildstöd, till exempel bilder på hur en tårta ska se ut när den är färdig. Därefter går lärarna igenom recepten för vad eleverna ska baka under lektionen. Lektionerna avslutas med en gemensam stund för reflektion. Elever och lärare berättar vid intervjuerna att de teoretiska lektionerna utgår ifrån två läromedel. Lärare går igenom delar av ett kapitel och ibland kan de visa någon instruktionsfilm. Eleverna arbetar sedan med uppgifter och emellanåt har de också prov.

Av granskningen framgår vidare att eleverna får möta en omväxlande undervisning. Elever och lärare berättar att eleverna får arbeta med en variation av tekniker och att de får baka olika bakverk och bröd. Ibland arbetar eleverna i grupp och andra gånger självständigt. Därutöver anpassar lärarna undervisningen efter kalenderåret i syfte att eleverna ska få möjlighet att baka typiska produkter för de olika högtiderna. Vid den lektion Skolinspektionen observerade bakade eleverna jultårter och mjuk pepparkaka.

Granskningen visar att teori vävs samman med praktik. Det framgår av intervjuer med elever och lärare att undervisningen är uppbyggd på sådant sätt att det som avhandlas i den teoretiska undervisningen samtidigt är vad eleverna arbetar med i den praktiska undervisningen. Såväl elever som lärare ger exempel på att eleverna får lära sig om hur olika sädeslag reagerar, olika råvarors egenskaper samt den kemi som är förknippad med att baka. Dessa kunskaper får eleverna sedan omsätta i praktik när de till exempel ändrar i ett befintligt recept. Lärare berättar vidare att de även integrerar teoretisk undervisning samtidigt som de övar praktiskt. Det kan till exempel handla om att lärare förklarar skillnaden mellan marsipan och mandelmassa samtidigt som de bakar en prinsesstårta. Vid den lektion som Skolinspektionen observerade diskuterade läraren och eleverna också vilka allergener som fanns i de råvaror eleverna bakade med.

I undervisningen tas hänsyn till elevers olika behov och förutsättningar

Granskningen visar att lärare anpassar undervisningen så att eleverna stimuleras och utmanas för att utveckla ett gott yrkeskunnande.

I Skolinspektionens intervjuer framkommer att lärarna ger stöd till elever, till exempel genom genomgångar samt att instruera och visa olika moment när de bakar. Rektorn uppger att lärarna i ämnet bageri- och konditorikunskap är skickliga på att individualisera undervisningen. Av lektionsobservationen framgår att eleverna arbetade utifrån sin förmåga. Ett par elever arbetade självständigt och bakade två tårter parallellt, samtidigt som andra elever fick mer stöd av läraren med den tårta de bakade. Eleverna säger att de alltid får stöd av lärarna om de behöver och att de i samband med enskilda samtal diskuterar eventuella behov av vägledning tillsammans med sina lärare.

Granskningen visar vidare att elever som ligger längre fram i sin kunskapsutveckling får utmaningar inom ramen för undervisningen. Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna som ligger långt fram bland annat utmanas genom att använda svårare tekniker eller baka mer avancerade bakverk. Elever exemplifierar vid intervjun med att det specifikt kan handla om att baka en tårta med fler moment, till exempel en sachertårta. Lärarna säger att de också kan utmana eleverna genom att de ska baka två tårter samtidigt eller att de ska utföra en uppgift som bygger på en uppgift de tidigare utfört.

Undervisningen inkluderar möjligheter till reflektion och delaktighet

Av intervjuer samt lektionsobservationen framgår att lärare ofta reflekterar tillsammans med eleverna kring deras kunskapsutveckling. Elever och lärare berättar att lektionerna avslutas med en samling där de reflekterar tillsammans hur det gått och vad eleverna kan göra bättre. Såväl lärare som elever berättar att de även reflekterar samtidigt som de arbetar i bageriet, vilket bekräftas av den lektionsobservation Skolinspektionen genomförde i samband med skolbesöket. Under den observerade lektionen frågar lärare eleverna bland annat om hur de ska tänka kring olika temperaturer och tekniker.

Granskningen visar även att lärare gör eleverna delaktiga i undervisningen. Lärare och elever säger att eleverna bland annat får påverka vad de bakar samt välja smaker och design på bakverken. Vid den observerade lektionen fick eleverna designa sina egna snögubbetårtor. Eleverna får också påverka om de till exempel ska arbeta enskilt eller i grupp.

Ett jämställdhetsperspektiv tas upp i utbildningen men relateras sällan till frågor om yrkeskultur

Granskningen visar att lärare diskuterar jämställdhetsfrågor inom ramen för utbildningen, men att dessa diskussioner sällan kopplas till frågor om yrkeskultur och inte aktualiseras i samband med apl.

Elever, lärare och rektorn kan ge exempel på när de diskuterat jämställdhet och andra värdegrundsfrågor generellt. Rektorn berättar att skolan till exempel anordnat en vecka med temat *Fritt från våld*, där bland annat en föreläsare talade om trafficking och porr. Lärare säger att de till exempel ser till att det finns utrustning i bageriet som möjliggör för såväl män som kvinnor att arbeta på samma villkor. Däremot visar granskningen att ett jämställdhetsperspektiv med koppling till yrkeskultur inte är integrerat i undervisningen. Lärare säger att det inom restaurangområdet finns ett behov av att arbeta med normer och yrkesjargong, men att det inte är detsamma inom bageri- och konditoribranschen. Apl-handledarna uppger att de inte har diskuterat jämställdhetsfrågor med lärarna och elever säger att de inom ramen för undervisningen inte diskuterat olika perspektiv av jämställdhet kopplat till yrket. Det framkommer inte heller i Skolinspektionens intervjuer att undervisningen innehåller moment där eleverna får möjlighet att i samband med exempelvis apl reflektera över hur arbetsmiljön kan påverkas av normer kopplade till yrkeskultur, jargonger och föreställningar om könsroller.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Flera perspektiv på hållbarhet tas upp i undervisningen och eleverna får analysera och reflektera över olika hållbarhetsfrågor

Granskningen visar att eleverna får möta en undervisning där de får förutsättningar att utveckla en förståelse för hållbar utveckling och att de får lösa arbetsuppgifter relaterade till hållbarhet.

Elever och lärare berättar hur de arbetar med hållbarhetsfrågor kopplat till ekonomi och miljö, exempelvis hur eleverna ska arbeta för att minska svinn när de bakar och de ekonomiska fördelarna med att använda margarin framför smör. Lärare berättar att detta är kunskaper branschen efterfrågar och exemplifierar med att de ofta diskuterar dessa frågor i samband med att de är i bageriet, vilket också bekräftas vid den lektion Skolinspektionen observerade. Där diskuterade läraren med eleverna vikten av att inte sätta igång diskmaskinerna innan de är fulla, att ha lägre temperaturer i kylarna för att öka hållbarheten samt att inte endast gå efter bäst före-datum utan att först se, lukta och smaka på råvarorna innan de kasseras. Därutöver uppger elever att de tillsammans med lärare diskuterat etiska perspektiv i samband med att de bakade vegetariska respektive veganska tårter. Av intervjuerna framgår även att lärarna tillsammans med eleverna diskuterar hållbarhet i relation till arbetsmiljö. Lärare håller genomgångar för eleverna om ergonomi och säkerhet med syftet att eleverna ska utveckla kunskaper om hur de ska arbeta för att hålla ett helt yrkesliv.

Identifierade utvecklingsområden

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **Utveckla arbetssätt så att undervisningen i skolan och apl kan integreras**

Enligt Skolverket behöver lärare och apl-handledare planera för vad eleven ska få möjlighet att lära sig under apl-perioden, hur lärandet ska stöttas och hur det ska följas upp. Av Skolverkets stödmaterial framgår också att läraren behöver ta reda på vad eleven lärt sig under apl för att utifrån det planera undervisningen liksom att rektorn behöver se till att det finns rutiner för bedömning av apl.¹

Av granskningen framgår att det finns rutiner kring apl, men att ramarna för apl inte är tydliga för apl-handledarna. Det varierar också i vilken omfattning som elevernas lärande under apl följs upp genom trepartssamtal eller liknande. Genom att utveckla och tydliggöra formerna för hur apl ska planeras och hur elevernas perspektiv under apl-perioden ska tillvaratas, skapas förutsättningar för att koppla samman apl med den skolförlagda undervisningen och ta hänsyn till elevernas kunskaper och erfarenheter i den fortsatta undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att skapa rutiner för kommunikation mellan lärare och apl-handledare om kursmål, om vad elever ska öva på under sin apl-period och om elevers lärande under apl. Rektorn bör också ge lärare förutsättningar att ta hänsyn till information om elevers lärande under apl i undervisningen. I det arbetet kan Skolverkets modul användas, se [Lärportal Skolverket Utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet](#). Även Skolverkets [Stödmaterial till systematiskt kvalitetsarbete för gymnasial yrkesutbildning](#) kan vara ett stöd i arbetet.

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- **Integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen, inklusive i samband med apl**

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors

¹ Skolverket (2022). Planera, genomför och följ upp arbetsplatsförlagt lärande

möjligheter och val.² Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.³ Oavsett om utbildningen är förlagd till en arbetsplats eller äger rum i skolan ska den präglas av ett jämställdhetsperspektiv.⁴ Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme, i skolan, arbetslivet och i samhället i stort. Betydelsen av ett jämställdhetsperspektiv i yrkesrollen lyfts i Skolverkets stödmaterial nedan.

Av granskningen framgår att ett jämställdhetsperspektiv ingår övergripande i utbildningen, men att frågor som berör jämställdhet och yrkeskultur inte integreras i undervisningen eller tas upp i samband med apl. Genom att systematiskt synliggöra jämställdhetsfrågor kopplade till bageri- och konditoribranschen, också i samband med apl, kan undervisningen förbereda eleverna för deras kommande yrkesliv. Det kan ge eleverna förutsättningar att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om kön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras. Exempelvis kan lärare reflektera över hur normer och föreställningar om kön kan påverka yrkesrollen, och lärare och elever kan också i undervisningen och inför apl prata om hur föreställningar om könsroller kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön och yrkeskulturen. I detta arbete kan även skolans kontakter med apl-handledare nyttjas för att tydliggöra kopplingen till det arbetsplatsförlagda lärandet. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#)

Undervisning om och för hållbar utveckling

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Robert Östberg. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Ulrika Sutorius och Ewa Mölleryd deltagit.

² Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

³ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁵ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.⁶ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.⁷ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.⁸

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.⁹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁰ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹¹

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹²

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och

⁵ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁶ 16 kap. 3 § skollagen.

⁷ 16 kap. 16 § skollagen.

⁸ 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

⁹ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁰ 2 kap. 9 § skollagen

¹¹ 3 kap. 14 § skollagen

¹² 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹³ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁴

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁵ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.¹⁶ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner¹⁷ respektive bageri- och konditorikunskap¹⁸ finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹³ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁵ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

¹⁷ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

¹⁸ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).